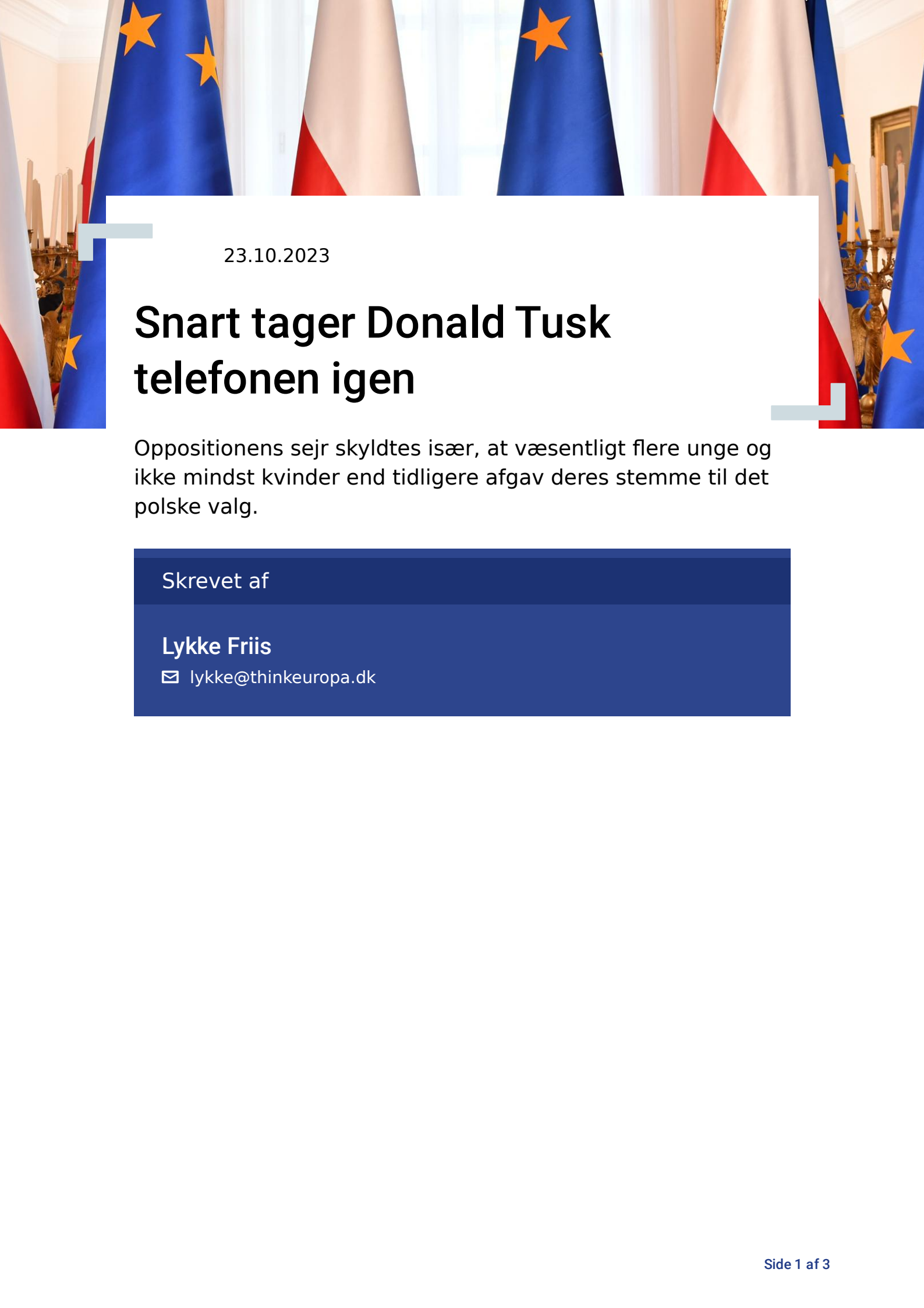

23.10.2023

Snart tager Donald Tusk telefonen igen

Oppositionens sejr skyldtes især, at væsentligt flere unge og ikke mindst kvinder end tidligere afgav deres stemme til det polske valg.

Skrevet af

Lykke Friis

✉ lykke@thinkeuropa.dk

"Donald Tusk er ikke længere ved magten". Sådan sagde lederen af Polens mangeårige regeringsparti, Jaroslaw Kaczynski, i en valgvideo op til det polske valg og smækkede derefter demonstrativt røret på. I den anden ende var den tyske ambassadør i Warszawa, der havde en ordre fra den tyske kansler. Men den slags gik kun da "Merkels politiske ægtemand", nemlig Donald Tusk, var ved magten. Og for at være sikker på, at det ikke skete igen, skulle polakkerne, ifølge Kaczynski, stemme på hans parti, Lov og Retfærdighed (PiS) frem for Tusk.

I søndags ville et flertal af polakkerne det imidlertid anderledes og stemte PiS ud af regeringskontorerne. Hele 74 pct. deltog i parlamentsvalget – flere end i 1989, og oppositionens sejr skyldtes især, at væsentligt flere unge og ikke mindst kvinder end tidligere afgav deres stemme. Konsekvensen er, at det igen bliver Donald Tusk, landets tidligere og snart nye premierminister, der tager telefonen, når Olaf Scholz og andre statsledere ringer. At Tusk og resten af oppositionen kunne vinde er i den grad bemærkelsesværdigt, da valget mildest talt ikke var fair. Tag bare, hvordan regeringspartiet fuldstændigt dominerede de statsejede medier.

Lettelsens suk hos Donald Tusk søndag aften var ikke til at tage fejl af. Flere iagttagere havde da også betegnet valget som det mest afgørende siden 1989. Hvis Kaczynskis parti havde vundet tredje gang i træk, ville der have været en overhængende risiko for, at retsstaten med bl.a. uafhængige dommere ikke kunne genoprettes.

Med valgsejren vil Tusk trække Polen tilbage i midten af europæisk politik og sætte punktum for de seneste års mange stridigheder, ikke mindst om retsstaten. Sejren har derfor vakt glæde i de fleste europæiske hovedstæder, ikke mindst Tyskland, hvor bl.a. valgvideoen og de mange anklager om, at Tyskland nærmest ville overtage Polen, har udfordret selv Scholz' kølige nordtyske temperament. Også i Kyiv er lettelsen stor. I de sidste uger af valgkampen gjorde Kaczynskis regering pludselig Ukraine til et valgkamptema og truede med at stoppe våbenleverancerne.

På trods af det banebrydende i Tusks valgsejr skal man dog ikke forvente, at valgresultatet hurtigt vil blive omsat i forandringer. For det første kan der meget vel gå indtil midten af december, før den nye regering kan være på plads. Det skyldes bl.a., at Polens præsident med al sandsynlighed først vil bede det parti, der fik flest stemmer, altså PiS, om at danne regering. Først derefter vil Tusk og hans to støttepartier få mulighed for at danne en flertalsregering.

For det andet er det værd at huske, at den polske præsident har mulighed for at nedlægge veto over for regeringens lovforslag. Kort før valget fik præsidenten øget sine beføjelser, så han fremover har større indflydelse på europapolitik.

Sidst men ikke mindst er der det forhold, at PiS store dominans ikke bare forsvinder op i den blå luft. F.eks. kan politisk udpegede højesteretsdommere ikke bare fyres fra den ene dag til den anden. Det samme gælder de mange topembedsmænd, som PiS har sat ind.

Alt dette betyder, at Polen trods de store forventninger om en anderledes europapolitik i den første tid vil være optaget af interne opgør. Det skyldes også, at der allerede i 2025 skal vælges ny præsident. På den helt korte bane er der imidlertid ingen tvivl om, at spydige valgvideoer og angreb mod Tyskland er en saga blot. Set i det lys er der god grund til at støve et gammelt begreb af, nemlig Weimartrekanten. Den udgøres af Tyskland, Polen og Frankrig. Og hvem ved. I en tid, hvor Frankrig og Tyskland har så svært ved at blive enige, kan en ny polsk regering også pludselig fungere som en slags parterapeut.